

Joulumerkkikoti antoi suojan

Hämeenlinnan Kaupunkiuutiset 06.09.2017/Jutut

Joulumerkkikoteihin otettiin vastasyntyneitä lapsia turvaan perheistä, joissa sairastettiin avointa keuhkotuberkuloosia. Kuvassa lapsia hoitajineen Tampereen joulumerkkikodissa vuonna 1959.

Joulumerkkikoti oli Suomen Tuberkuloosin Vastustamisyhdistyksen perustama paikka, johon vastasyntyneitä lapsia otettiin turvaan perheistä, joissa sairastettiin avointa keuhkotuberkuloosia.

Aluksi lapset olivat joulumerkkikodeissa 1–2 vuotta. Tuberkuloosirokotteen (calmette-rokote) käyttöön oton jälkeen hoitoaika lyheni 4–8 kuukauteen.

– Joulumerkkikoti on suojakoti eikä lastenparantola, totesi Tampereen ja sen alaosaston Pälkäneen joulumerkkikotien lääkäri **Ester Virkkunen** Tampereen paikallisradion haastattelussa vuosikymmeniä sitten, ja jatkoi:

– Tänne otetaan terve vastasyntynyt suojaan kodista, missä äidillä on tarttuvassa asteessa keuhkotauti ja missä lapsella näin ollen olisi ilmeinen hengenvaara.

Suomessa käytäntönä oli välitön eristäminen, eli lapsi saatettiin joulumerkkikotiin heti synnyttyään. Joissakin maissa, kuten Ruotsissa tartuntavaarassa olevia lapsia sijoitettiin sijaiskoteihin. Suomessa muun muassa professori **Arvo Ylppö** oli sitä mieltä, että olisi vaikeata löytää koteja, joihin tällaisia lapsia otettaisiin ja joissa lapset hoidettaisiin kunnollisesti.

Suomen Tuberkuloosin Vastustamisyhdistys perusti ensimmäisen joulumerkkikodin Tampereelle heinäkuussa 1936 (1936–1973). Laitos oli 25-paikkainen ja siihen kuului lääkärin, ylihoitajan,

osastonhoitajan ja seitsemän lastenhoitajan lisäksi kaksi imettäjä, jotka takasivat äidinmaidon saannin vastasyntyneille.

Hoitoon sijoitettavien vastasyntyneiden määrä kasvoi niin, että Suomen Tuberkuloosin Vastustamisyhdistys perusti vuonna 1939 Pälkäneelle 20-paikkaisen alaosaston (1939–1948), jonne siirrettiin Tampereen joulumerkkikodista lapsia 9–12 kuukauden ikäisinä. Pälkäneelle siirryttiin myös evakkoon kolme kertaa sotavuosina ja se toimi sijaiskotina myös Tampereen joulumerkkikodin remonttien aikana.

Tampereen joulumerkkikoti ei riittänyt kattamaan koko maan tarvetta, joten Oulun entiseen lastenparantaloon perustettiin toinen joulumerkkikoti vuonna 1945 (1945–1969) ja Kuopioon vielä 50-paikkainen vastasyntyneiden hoitolaitos vuonna 1954 (1954–1964).

Tuberkuloositartunnat vähenivät Suomessa 1950-luvulta lähtien. Ratkaiseva vaikutus oli jo 1940-luvulla aloitetulla calmette-rokotuksella ja uusilla tuberkuloosilääkkeillä.

Koska hoitotarve väheni ja hoitokustannukset kohosivat, suljettiin Kuopion joulumerkkikoti ensimmäisenä vuonna 1964, Oulun joulumerkkikoti vuonna 1969 ja Tampereen joulumerkkikoti vuonna 1973.

Joulumerkkikodeissa hoidettiin vuosien 1936–73 välisenä aikana yhteensä 5 335 vastasyntyntä.

Huomattavalla osalla heistä olisi ollut vaarana sairastua hengenvaaralliseen miliaarituberkuloosiin tai tuberkuloottiseen aivokalvontulehdukseen. Toisaalta joitakin joulumerkkikodeissa hoidetuista pikkulapsista menehtyi muihin vakaviin lastentauteihin kuten ripuliin ja keuhkokuumeeseen.

Tuberkuloosin vastustamisyhdistyksen mukaan mm. Tampereella oli hoidettavana varsinaisia joulumerkkilapsia 2478 lasta ja vuodepaikkoja 35–55.

Joulumerkkejä julkaistiin vuosittain vuodesta 1926 aina vuoteen 2001. Kuvassa joulumerkkejä eri vuosilta.

Joulumerkkikotien perustamis- ja ylläpitokulut rahoitettiin pääasiassa 50-luvun alkuun mennessä

Suomen Tuberkuloosin Vastustamisyhdistyksen joulumerkin (postimerkki) myynnistä kertynein varoin. Parhaina vuosina merkkien painos oli n. 5–7 miljoonaa kappaletta. Suomessa Tuberkuloosin Vastustamisyhdistys julkaisi ensimmäisen joulumerkin vuonna 1912 ja myöhemmin vuosittain vuodesta 1926 vuoteen 2001.

Rahoitusta saatiin muistakin keräyksistä, mutta vain poikkeuksellisesti valtiolta.

Joulumerkkikotilapset -niminen yhdistys on perustettu joulukuussa 2014. Yhdistyksessä on mukana vähän yli 200 jäsentä. Yhdistyksen jäseninä on aikuisia, jotka ovat olleet varhaislapsuudessa joulumerkkikodissa. Myös joulumerkkikotilasten läheisiä ja heitä hoitaneita on mukana yhdistyksessä.

Yhdistys mahdollistaa vertaistuen ja voimaannuttavan muistelutyön. Jäseniksi ja toimintaan mukaan voivat liittyä myös muut henkilöt.

Yhdistyksen tavoitteena on edistää suomalaisten joulumerkkikotien kulttuurihistoriaan liittyvien tietojen ja valokuvien hakua, jakamista ja arkistointia. Yhdistyksen kotipaikka on Tampere.

Yhdistys on järjestänyt perustamisestaan lähtien säännöllisesti tapaamisia kaikilla joulumerkkikoti paikkakunnilla, Tampereella, Oulussa ja Kuopiossa. Hämeenlinnan seudun entisten joulumerkkikotilasten tapaaminen on Hämeenlinnassa ensi lauantaina.

Lisätietoa: www.joulumerkkikotilapset.fi. Jäsenhakulomakkeet: joulumerkkikotilapset@gmail.com.

Hämeenlinnan seudun entisten joulumerkkikotilasten tapaaminen on Hämeenlinnassa ravintola **Popinossa 9.9.2017**, klo 13 ja Tampereella on tapaamispäivä **7.10.2017 Metson kirjastossa** klo 13.

<https://www.kaupunki-uutiset.com/uutiset/278603-joulumerkkikoti-antoi-suojan>